

Doğum ve Bebek Fotoğrafçılığının Etik Yönleri

Prof. Dr. Nüket Örnek Büken

HÜTF Tıp Tarihi ve Etiği AD Başkanı

HÜ Biyoetik Merkezi Müdürü

UNESCO Biyoetik İhtisas Komitesi Üyesi

Doğumhane ve ameliyathaneler hasta/başvuran tedavisinin/işlemlerinin gerçekleştirildiği tıbbi kurumlar olup; bu mekânların ve bu mekânlarda çalışan tıbbi/teknik/idari personelin, kendi içerisinde bir dinamiği, mesleki sorumlulukları ve uygulamaların da tıbbi/teknik/ teknolojik/ hukuksal yönleri bulunmaktadır. Tanımlanmış sorumluluklar ve haklar bağlamında, sağlık profesyonellerinin verdiği tıbbi hizmet, tıp etiği ve tıp hukuku kurallarına uygun ve denetime açıktır.

Doğumhane ve ameliyathane koşulları aynı zamanda **asepsi/antisepsi** konusunda üst düzeyde önlemlerin alındığı yerlerdir ve bu mekânlarda hizmet üretenler de bu konularda eğitim almış profesyonellerdir.

Türkiye’de popülerlik kazanmaya başlayan yeni bir dal olan doğum ve bebek fotoğrafçılığı, yeni doğan bebeklerinin anılarını ölümsüzleştirmek isteyen pek çok aile tarafından da talep edilir olmuştur. Dünyadaki gelişmelere paralel olarak, doğum fotoğrafçılığı, doğum ve doğumun ilk anlarının yolculuğunu fotoğrafik olarak belgeleyen bir profesyonel uğraş olarak gelişmeye başlamıştır. Ameliyathane kuralları, sterilizasyon ve hasta mahremiyeti ile ilgili tıbbi, etik, hukuki gerekliliklerin yanı sıra; yapılan işin profesyonel ve etik sorumluluklarının olduğu da unutulmamalıdır.

Söz konusu tıbbi mekânlara “doğum ve bebek fotoğrafçıları” da profesyonel bir taraf olarak girer hale gelmiştir. Bu mesleği icra edenlerin, sözünü ettiğimiz bu tıbbi ve **mahrem mekânlara** girebilme ve bu mekânlarda işlerini yapabilmeleri konusundaki **yeterlilikleri, sorumlulukları** da tartışılır hale gelmiştir. Bu taleplerin ve uygulamaların, tıbbi, etik, hukuki, sosyal, ticari... boyutları bulunmaktadır.

İlk ve en önemlisi bu mesleği icra edenlerin hizmet verdikleri ebeveyn ve hizmet yaptıkları kurum ile etik ve hukuki sınırlılıkları belirleyecekleri sözleşmelerin yapılması gerekliliğidir. **Ebeveynlerden ve özellikle anneden alınmış aydınlatılmış onam/izin ve kurumdan alınacak kurumsal idari izin** önemlidir. Bunun yanı sıra hastanenin doğum ekibinin/sağlık ekibinin onayını almak da gerekmektedir.

Doğum fotoğrafçılarının, doğumhane ve ameliyathane koşullarında çalışmak konusunda aldıkları eğitim, eğitimin içeriği ve standardizasyonu ve ilgili bakanlık tarafından onaylanmış sertifika belgeleri ile yeterliklerini kanıtlamaları önemlidir. Sağlık hizmeti sunan bu mekânlarda hizmet veren sağlık profesyonellerinin çalışmasını aksatmayacak, çekimler sırasında yeni doğana zarar vermeyecek şekilde nasıl çalışacakları konusunda sertifikalı ve bakanlıkça onaylı bir eğitimden geçirilmeleri önemli görünmektedir.

Özel yaşamın sınırları, yaşam alanı iç içe geçmiş halde bulunan; “ortak alan”, “özel alan” ve “mahrem alan” olmak üzere üç bölümde değerlendirilmektedir. Bunlarda ortak alan gizli olmayan ve herkese açık olan alanı ifade ederken, özel alan kişinin ancak yakın çevresiyle

paylaştığı alan olarak tanımlanmaktadır. Mahrem alan ise, kişinin sır alanı olarak da ifade edilen ve kişinin kendisi dışında kimse ile paylaşmayacağı alan olarak değerlendirilmektedir

“Özel yaşamın gizliliği” olarak da tanımlayabileceğimiz “mahremiyet” kavramı, en geniş anlamıyla, bu mekânsal yapılarda karşılığını bulmaktadır. Burada öncelikle kuşkusuz doğum yapan kadının ve yeni doğan bebeğin, sonrasında ise doğum olayında sorumluluk üstlenmiş olan sağlık çalışanlarının ve daha bütünsel bir bakışla ameliyathane ve hastane kurumunun da mahremiyeti söz konusudur.

Hastaların mahremiyetlerinin korunması ilkesi, tıp etiğinin özerklik, yararlılık, kötü davranmama ve adalet olarak sayılan temel ilkelerinin her biriyle ilişkilidir. Özel yaşamın gizliliğinin başka bir boyutu da kişiler hakkındaki özel bilgilerin başkalarının eline geçmemesi, reklam malzemesi olmaması ya da yayınlanmamasıdır. Tıp alanında özel yaşamın gizliliği, hastalara ait sırların saklanması ve mahremiyetlerinin korunmasıdır. Mahremiyet, hasta-hekim ilişkisinin güven temelinde oluşmasının ana unsurudur. Tarihsel süreç içerisinde tıp etiği anlayışında görülen değişimler, hastaların mahremiyetlerinin korunması anlayışında da değişimlere yol açmış, ancak güven ilişkisinin temelinde oynadığı rol hiç değişmemiştir. Bu bağlamda ilgili mekânlarda hem anne hem de yeni doğanın biyopsikososyal yönden korunması sorumluluğu hekimin sorumluluğu olup, süreç yönetimi de hekime bırakılmalıdır.

Profesyonel doğum fotoğrafçısının müşterisi olan ebeveynlere, kendi profesyonel uygulama alanına ve genel olarak topluma yönelik etik sorumlulukları bulunmaktadır. Özellikle yeni doğanın ebeveynlerine yani müşterilerine, hizmet yerinde çalışan tıbbi personele ve topluma karşı sorumlulukları önemlidir.

Profesyonel doğum fotoğrafçısının;

- Profesyonelliği ve bütünlüğü koruması,
- Müşterisinin ve doğum ekibinin haklarına, haysiyetlerine ve gereksinimlerine saygı göstermesi,
- Doğuma ve doğum sürecine saygı göstermesi,
- Aydınlatma, flaş kullanma gibi teknik durumlarında doğum ekibi ve anne/bebeğin gereksinimlerine saygı duyması,
- Hem fotoğrafçının hem de ebeveynlerin hak ve yükümlülüklerini açıkça ortaya koyan bir doğum sözleşmesinden yararlanması, sözleşmeyi ve sağlanan hizmetlerin içeriğini ebeveynlerin açıkça anlamasını sağlaması,
- Sözleşmeye göre ilgili kişi ve kurumların gizliliğini koruması
- Sözleşmede yer alan gizlilik bildiriminde belirtildiği gibi, görüntüleri kullanmadan, paylaşmadan ve / veya yayınlamadan önce izin alınması,
- Müşterilerin endüstri standartlarına göre doğru ve adil bir şekilde ücretlendirilmesi,
- Müşteriye kaliteli görüntüler sunmak için gereken çabanın gösterilmesi,
- Doğum alanındaki (doktorlar, ebeler, hemşireler, diğer tıbbi personel vb.) profesyonellik, nezaket ve saygının öneminin gözetilmesi,
- Bir doğum fotoğrafçısı olarak eğitimine ve deneyimine ilişkin doğru bilgileri sağlaması,
- Doğum fotoğrafı ile ilgili doğru, dürüst, yanıltıcı olmayan bilgiler sunması,
- Müşterisi için en yüksek bakım ve servis seviyesini elde etmek için işbirliğine dayalı ilişkiler geliştirmeye çalışması,
- Mahremiyet ve tıbbi meslek mensuplarının talimatları için makul tüm istekleri göz önünde bulundurması

- Tüm hastane, doğum merkezi veya diğer doğum ortamı kurallarına uyması önemlidir.

Bu mesleği profesyonel bir meslek olarak icra edebilmek konusunda mesleki yeterlilik kadar, mesleğin etik kodlarına uyum da önemlidir. Uluslararası Doğum Fotoğrafçılığı Birliği'nin Etik Kodları- *The International Association of Professional Birth Photographers Code of Ethics* - aşağıda tanımlandığı gibidir;

Profesyonellik

- Doğum fotoğrafçıının her zaman profesyonel davranış sergilemesi beklenir. Buna, müşteriler, akranlar, tıbbi uzmanlar, doğum ekibi üyeleri, destek personeli, yönetim ve diğerleriyle olan etkileşimler dahildir.
- Tüm hastane ve doğum merkezi kurallarını ve düzenlemelerini izlemeniz beklenmektedir.

Dürüstlük

- Müşterilere, akranlarına ve diğer doğum uzmanlarına karşı dürüst ve nazik davranın.

Sorumluluk

- Doğum fotoğrafçıları işlerine uygun sigortayı yaptırmalıdır.
- Müşterilerinizden sorumlu olun. Arama, görüntü dağıtımı ve arşivleme ile ilgili sözleşmenize uyun.

Hukuk kurallarına uygunluk

- Telif hakkı ihlali kesinlikle yasaktır. Buna hem resim hırsızlığı hem de intihal dahildir.
- Doğum fotoğrafçıının kendi yerel yasalarına ve yönetmeliklerine uygun işletme ruhsatı olmalıdır.
- Doğum fotoğrafçısı, yerel, eyalet, bölgesel ve ulusal kanunlara göre vergi ödeyecektir.
- Doğum fotoğrafçısı hem işlerini hem de müşterilerini korumak için tüm müşterileri ile yasal sözleşmelerden yararlanmalıdır.
- Irk, cinsiyet, din, yaş, engellilik veya diğer faktörlere dayalı ayrımcılık yasaktır.

Saygılı olma

- Doğum fotoğrafçıları doğum alanına saygı göstereceklerdir. Bu, bir ailenin yaptığı doğum tercihlerine, doğum ekibine, bakıcılara, yer kurallarına ve aile üyelerine saygı göstermeyi içerir.
- Tıbbi personelin işinin belirli bir fotoğraf almaktan daha önemli olduğunu unutmamak önemlidir.

Gizlilik

- Doğum fotoğrafçıının müşteriye sözleşmeniz gereğince her zaman gizlilik sağlamaları beklenmektedir. Bir doğumdaki varlığınızın yanı sıra özellikle samimi doğa imajlarını sosyal medyada paylaşırken bu özellikle önemlidir. Paylaşmadan önce her zaman izniniz olduğundan emin olun.